

Kolikor več je izdala vlada nepokritih bankovcev, toliko manj vredni so tudi pokriti bankovci in toliko dražje je vsako blago.

Vrednost bankovca.

Vrednost bankovca je torej odvisna od tega, v kolikor je pokrit s kovanim denarjem. Dalje je odvisna od tega, koliko ga kroži med ljudmi v sorazmerju z ljudskim premoženjem. Ako je bankovec malo, blaga pa veliko, bo denar drag in blago po ceni, ako bo bankovcev mnogo, blaga pa malo, bo vse drago. Ako so bankovci pokriti, je seveda pomoč lahka. Blago, ki manjka, se naroči iz tujine. Ako so pa bankovci nepokriti ali slabo pokriti, imajo v tujini malo veljave in zanje ne dobiš iz tujine mnogo. Vrednost bankovca je torej tudi odvisna od trgovine s tujino. Ako ima država mnogo reči izvažati v tujino, bo vrednost bankovcev rastla, ker za blago pride v deželo ali tuje blago ali pa kovani denar, ali pa mora tujina plačati z našimi bankovci ter jih mora za to nakupiti. Ako je pa izvažati malo, pada vrednost denarja.

Dvojna vrednost bankovcev.

Vsako blago ima dvojno vrednost: tržno in računsko. Vol, katerega ima kmet v hlevu, ima svojo gotovo tržno ceno. Ima pa tudi ne glede na njo za lastnika uporabno vrednost. Ako vola nujno potrebuješ za delo, ga ne boš prodal za nobeno tržno ceno. Ako ti zmanjka sosa, ga boš prodal tudi pod tržno ceno. Pes čuvaj ima večkratno vrednost. Ima svojo tržno vrednost, ima uporabno vrednost za gospodarja, ki je po navadi veliko večja, kot pasja tržna cena, ima pa tudi še eno, ki bi jo imenovali „cena priljubljenosti“, radi katere je včasih malo vreden predmet lastniku zelo drag. V gospodarskih vprašanjih pa pride v poštev predvsem tržna in uporabna cena. To dvojno ceno ima vsaka stvar. Tudi delavčeva delavna sila je pravzaprav samo blago in ima svojo tržno in uporabno ceno. Isto je z denarjem. Denar ima na svetovnem denarnem trgu svojo tržno ceno, ki je odvisna od pokritja pri bankah, od jamstva države, od izvoza in uvoza, od obilice denarja v razmerju z blagom in drugih okoliščin. Ima pa tudi svojo uporabno ali kupno ceno, ki je od tržne cene različna, večja ali manjša. Kar velja denar na bančnih borzah, je tržna cena, kaj lahko zanj kupiš, je kupna cena.

Razlika med tržno in kupno ceno.

Dandanes je razlika med tržno in kupno ceno denarja neznansko velika in v tem tičijo raznovrstna zla, ki tlačijo naše gospodarstvo. Avstrijska krona velja v Švici dva vinarja, naša bo morda 5 vinarjev. Na Dunaju dobiš menda kilo mesa za 60 K, po tržni ceni bi to bilo 1.20 K. Pri nas se za silo navečerjaš za 10 K ali po tržni ceni za 50 v, kilo mesa dobiš za 18 K, to je za 90 v po tržni ceni, 1 jajce da kmetica na deželi za 1 K ali za 5 v, brivec te obrije za 2 K — 10 v, kupiš hišo s posestvom za 150.000 K ali za 7500 K po kupni ceni in tako dalje. Za one reči, ki se doma pridelajo ali naredijo, je torej kupna cena K v razmerju z njeno tržno ceno še zelo velika. Kaj sledi iz tega?

Tihotapstvo.

Eno jajce se dobi pri nas za 1 K. V Švici stane 1 jajce 1 frank. Švicarski frank je na denarnem trgu vreden 25 K in še več. Razumljivo je, da je tu skušnjava velika, da kupuje kdo jajca po 1 K ter jih prodaja v Švico po 25 K. Ako ne more tega delati javno, bo delal na skrivaj, radi velikega dobička bode premagal vse ovire, armada orožnikov, policajev, finančarjev in biričev bo brezuspešna. Ako vlada dobi ceno, može trgovec prodajati blaga javno in razvije se verižništvo. Verižnik in tihotapec skušata kupiti vladne organe, se ne ustrašita nevarnosti, truda in stroškov, ker se vse to imenito izplača. Ako bi pa tega velikanskega razločka med tržno in kupno ceno denarja ne bilo, bi verižništvo, tihotapstvo in podobne reči takoj odpadle in pričela bi se redna in pošena trgovina.

Politični pregled.

Jugoslavija.

Ultimatum Jugoslaviji. Gospodje v Parizu so dali Jugoslaviji ultimatum. V štirih dneh mora sprejeti vse pogoje Italijanov, v protivnem slučaju imajo Italijani proste roke, da uveljavijo londonsko pogodbo. Kakšni so italijanski pogoji, je znano: Zahtevajo nič manj, kot take meje, da bi nas lahko pri prvi priliki napadli in vrgli brez boja do Zagreba. Zahtevajo take meje, da bi bili od njih gospodarsko popolnoma odvisni, ker bi ne imeli nobenega pristanišča na morju in nobenih železnic, ki peljejo k morju. Ako ne sprejmemo teh pogojev, naj izvrše Italijani londonsko pogodbo, katero so sklenili nekoč Italijani s Francozi in Angleži brez soglasja Srbije in Amerike. Po tej pogodbi dobi najboljši del Dalmacije, celo Primorje, Kranjsko pa skoro do Ljubljane. Naš odgovor mora biti: italijanskih pogojev ne sprejmemo, ker se ne moremo pustiti od njih izžematih, dokler nas popolnoma ne stisnejo. Uveljavijo naj londonski pakt, če ga morejo. Vstanejo naj iz grobov senjskih Uskokov, pred katerimi so trepetale nekoč ponosne Benetke! Mi ne maramo biti oni drobni novec, s katerimi bi mednarodni kapitalisti poravnali svoje medsebojne račune. „Tristo let smo bili raja — to iz ča eda mrli, odlej pa hočemo biti ljudje, v to nam Bog pomagaj!“ — te besede so leta 1875 napisali bosanski vstaši turškemu sultanu — pisali so jih s krvjo, ki je curjala iz glave, katero so odrezali turškemu paši. Povemo jih danes tudi mi pariškim gospodom.

Draginja vsega, kar pride iz tujine.

Stroj, ki je izdelan v Švici, je treba plačati po tržni ceni, proda se pa pri nas po kupni ceni, zato je vse tako silno drago. N. pr. robec, ki je narejen v Ameriki, stane morda tam 1 dolar, to je pa sedaj po tržni ceni 100 K. K temu pride vožnina, carina, za služek trgovca, torej mora biti drag. Pred vojsko je 1 dolar veljal okrog 5 K, sedaj je pa na denarnem trgu krona tako svojo vrednost izgubila. Torej ni nobene primerne med draginjo domačih pridelkov in onih, ki pridejo iz tujine.

Nevarnost tujega kapitala.

Grozi velika nevarnost, da pridemo čisto pod upliv tujega kapitala. V Švici si je nekoč prihranil 10.000 frankov, kar je bilo pred vojsko okrog 900 K. Pri sedanji draginji, ki je zavlada tudi v Švici, ni to skoraj nič. Toda, če ta denar zamenja za naše kro- ne, dobi 250.000 K in človek je skoraj bogataš, kupi si lahko hišo z lepim posestvom. Delavec, ki se je vrnil z Amerike s prihrankom 10.000 dolarjev, postane, če jih je zamenjal v kro- ne, milijonar. Torej je nevarnost, da bodo vsi, ki imajo tuj denar, ga hoteli naložiti v naših podjetjih, kupovali bodo gozde, posestva itd. in slednjič bo razprodano vse. Čez Nemčijo in Avstrijo se je razlil že velik tok takih tujih spekulativ, ki kupujejo vsevprek. Razlili se bodo pa tudi po naši državi.

Beg našega kapitala.

Imamo n. pr. veliko industrijsko podjetje, kot n. pr. elektrarno na Fali. Akcije ali deleže bodo kupovali tuje, kar bo lahko, ker ima tuj denar v razmerju z našim tako veliko tržno moč. Kar naenkrat bo večina akcijskih ali vsaj dober del v rokah tujcev, reimo Francozov. Ti bodo predlagali, da se sedež društva prenese n. pr. v Pariz. Mi govorimo o oddaji dela premoženja, o socializaciji, o razlastitvi velikih premoženj. To bo pa nemogoče, ker bo na ta način ves kapital zbežal v tujino, od tam bo odiral naše ljudstvo, prijeti ga pa ne bo mogoče temeljito.

Beg delavnih sil.

Ker je tuji denar toliko več vreden, kakor naš, bodo najboljše delavne sile bežale v tujino. Pri nas zasluži, recimo, delavec dnevno 20 K in od tega niti ne more živeti. V Švici bi zaslužil morda 10 frankov, to je 250 K. Ako porabi dnevno 9 frankov, si je vseeno prihranil dnevno 25 K.

Izenačenje.

To je mogoče s tem, da se tržna vrednost dvigne, ali pa da se kupna vrednost zmanjša. Kupna vrednost se zmanjša, ako je draginja večja. Ako bi n. pr. eno jajce pri nas veljalo 20 K, jih ne bo nikdo tihotapil v Švico. To bi pa seveda moralo imeti za posledico, da se vsem dohodki primerno zvišajo. Delavec, ki je sedaj zaslužil dnevno 20 K, bi jih moral dobiti 200. Pri sedanjem gospodarskem položaju bi se to ne dalo izvesti drugače, kakor da država natisne toliko več denarja. Potem bo pa zopet tržna cena denarja padla in razlika med kupno in tržno ceno bode ostala ista. Da se dvigne tržna cena kro- ne, predlagajo razne načine: oddajo premoženja, socializacijo, razlastitev, a tudi manj krepke: davek na vojne dobičke, posojilo, dviganje izvoza itd. Vsak takih načinov ima tudi svojo slabo stran. Ako n. pr. povečamo izvoz, dobimo sicer v deželo dober tuj denar ali zlato, ali tuje izdelke, nastane pa draginja doma. Ako odvezamemo bogatašem dober del premoženja, je nevarnost, da se državi zmanjša dohodek od davkov. A vendar bo treba uporabiti v večji ali manjši meri in še druge načine, da se dvigne vrednost kro- ne, obenem pa gledati, da se dela previdno, da ne bodedo na drugi strani imeli prevelike škode. Na splošno se bo pa denarno vprašanje rešilo še le tekom dolgih let in najboljše sredstvo za to je: varčnost in delo!

Jugoslovanska odposlanca: Pašić in Trumbić sta prosila tajništvo mirovne konference, naj se podaljša rok, ki je bil stavljen Jugoslaviji glede jadranskega vprašanja za 4 dni.

V Beogradu se je osnovala republikanska stranka. Njen glavni bojni klic je: Ločitev države od cerkve.

Ministrstvo za agrarno reformo je priznalo za nove agrarne odbore, ki se bodo volili prihodnji mesec, volilno pravico vsem ženam, ki vodijo samostojno svoje gospodarstvo.

Francija.

Novi ministrski predsednik Francije je Millerand. Ta mož bo sestavil novo ministrstvo iz 14 ministrov in 9 državnih podtajnikov. Politika Millerandovega ministrstva bo sporazumna s politiko zaveznikov. To skupno politiko med zavezniki že čutimo mi Jugoslovani pri reševanju jadranskega vprašanja, kjer vlada med Italijo, Francijo in Anglijo sporazum na našo neizmerno škodo.

Italija.

Italijanski general Viera je zapustil Sibenik v Dalmaciji, istotako so odplule iz te luke tudi italijanske bojne ladje. Italijani vkrcavajo v Sibeniku svojo konjenico in topništvo.

V Italiji so štrajkali minuli teden vsi uslužbeni pri pošti, brzozjavu, telefonu in na železnicah. D'Annunzio je še vedno na Reki. Z njegovimi častniki je v Reki vse do skrajnosti nezadovoljno, najbolj pa hotelirji in kavarnarji, ker d'Annunzijevo oficirji ne poznajo, kaj se pravi: Plačaj, kar si zajedel in zapil!

Cehoslovaška.

Cehoslovaška je sprejela te dni zakon o oddaji premoženja. Za podlago oddaje premoženja bo služila razlika med premoženjem dne 1. januarja 1914 in 1. marca 1919 in sicer v slučaju, ako presega razlika svoto 5000 K.

Cehoslovaška vojska bo stela 150.000 mož. V slučaju potrebe se lahko to število udi zviša.

Celotna duhovščina iz Slovaške je na posebnem zborovanju ostro obsodila ustanovitev češke narodne cerkve. K tej cerkvi se ni dostoj odpadel niti eden slovaški duhovnik.

Avstrija.

Na Dunaju tudi preračunavajo zakon o oddaji premoženja. Potom te oddaje bi dobila Avstrija 12 do 15 milijard kron v pokrije državnega dolga. Več političnih s rank v Avstriji je proti oddaji premoženja in so za državni bankerot, ki se naj izvede hitro in v redu, če ne pride enkrat pozneje tudi po oddaji premoženja in sicer — čisto neurajeno. Avstrija je v gospodarskem oziru prazna in gola.

Madžarska.

Na Madžarskem se bodo vršile volitve v državni zbor in je za celo Ogrsko 167 mandatov. Pri teh volitvah bo dosegla krščanska stranka večino 90 mandatov. Tej krščanski socialni stranki načeljuje madžarski ministrski predsednik Huszar. Stranka malih kmetov, ki je tudi na krščanskem programu, u- pa na izvojevanje 50 do 60 mandatov. To stranko vodi minister Friedrich. Socialni demokrati se ne bodo udeležili teh volitev, radi svoje udeležbe pri s silo zatrti boljševiški vladi.

Madžarska armada bo stela po določbah mirovnik pogojev za Ogrsko 35.000 mož.

Meje med Jugoslavijo, Romunijo in Madžarsko bo določila komisija 7 članov.

Po preteku 15 dni bodo stavili Madžari v Parizu svoje protipredloge proti njim izročeni mirovni pogodbi Jugoslavija, Cehoslovaška in Romunija bodo nastopile skupno proti tem ogrskim protipredlogom.

Kmetska Zveza. Naznanila.

Izobraževalnitečaji, ki jih priredita Kmečka Zveza in Krščansko-Socialna Zveza, se vršijo po tem-le redu: v torek, dne 27. januarja pri Sv. Križu tik Slatine v Društvenem domu, v četrtek, dne 29. januarja v Konjicah, v četrtek, dne 5. februarja v Ptuj, v soboto, dne 7. februarja v Središču, v torek, dne 10. februarja, pri Sv. Križu na Murskem polju. Se enkrat pozivamo vse zaupnike, da poskrbijo za številno udeležbo. Pridejo naj možje, žene, mladeniči in dekleta. Začetek povsod ob 9-uri predpoldne.

Shodi Kmetске zveze. V nedeljo, dne 1. februarja po rani božji službi v Ribnici na Pohorju pri Petruni (Pisek, Krajnc), na podružnici Gračakogora pri Rajhenburgu ob Savi (govornik iz Maribora). Na Svečnico po rani službi: v Loki pri Zidanem mostu (govornik iz Maribora), pri Sv. Antonu na Pohorju (Krajnc).

V Zicah bo priredila Kmečka zveza svoj shod 7. februarja. Govornika iz Maribora (Nadrevizor Pušenjak in urednik Januš Golec).

Pilštanj. Shod Kmetске zveze se vrši konec februarja.

Maia Nedelja. Ker je govornik nujno za- držan, se za dne 1. februarja napovedani shod Kmetске zveze preloži na poznejši čas.

Zadružni tečaj v Celju za celjsko okrajje se vrši v času od 12. februarja do 19. februarja 1920 v dvorani hotela „Beli vol.“ Začetek dne 12. februarja, ob 9. uri predpoldan. Spored: A) Predavanje: 1. dan (predpoldne): Otvoritve tečaja. Zgodovina in razvoj zadružništva. (Popoldan): Narodno-gospodarski, nra- vnovzgojevalen in socialen pomen zadrug. 2. dan (predpoldne): Ustroj in delovanje Raiffeisenovk. (Popoldan): Zadružne Zveze. 3. dan (predpoldne): Zem- ljiška knjiga. (Popoldan): Davki in pristojbine pri za- drugah. 4. dan (predpoldne): Dolžnost in delo članov načelstva, seje. (Popoldan): Dolžnost in delo članov nadzorstva, seje. 5. dan (predpoldne): Razne vrste zadrug. (Popoldan): Gospodarske organizacije, nezad- ruge. 6. dan (predpoldne): Strojne zadruge. (Popol- dne): Občni zbor zadrug. 7. dan (predpoldne): Na- čela za sestavo bilane. (Popoldan): Razgovor o raz- nih drugih vprašanjih. 8. dan (predpoldan in popol- dan): Nabavne in prodajne zadruge, blagovni promet in blagovne centrale. Ob 4. uri popoldne sklepno predavanje: Naše zadružno delo na Spodnjem Stajers- kem. B) Praktičen del: Praktično se bo vsak udele- zence poučil o vsem poslovanju in knjigovodstvu po- sojilnic, o poslovanju gospodarskih zadrug, o predpi- sih glede kolkov, davkov in pristojbin, glede poslo- vanja z Zadružno Zvezo in z oblastmi. 7. dan (dne 18. februarja) je namenjen za tajnike, ki se hočejo po- učiti glede sestave računskih zaključkov. 8. dan (dne 19. februarja) za funkcionarje nabavnih in prodaj- nih zadrug. Pouk se vrši vsak popoldan od 8. do 12. ure dopoldne in od ½. do ¾. ure popoldan. Udeleženci se naj prijavijo do dne 31. t. m. na naslov: Zadruž- na Zveza v Mariboru, Silerjeva ulica 10 ter naj ob- enem tudi naznanijo, ali se jim naj priskrbi v Celju stanovanje.